

Konjunkturutviklingen i Norge

Veksten i norsk økonomi har fortsatt inn i 2006. Veksttakten i brutto nasjonalprodukt (BNP) for Fastlands-Norge kan ha avtatt litt i 1. kvartal 2006 i forhold til fjoråret, men dette er vanskelig å fastslå presist fordi påsken i år falt i 2. kvartal mot 1. kvartal i 2005. Arbeidsledigheten har falt de siste kvartalene, og både sysselsettingen og arbeidsstyrken vokser mer enn hva man kan forvente på lengre sikt. Inflasjonen målt med konsumprisindeksen (KPI) har vært relativt høy som følge av sterk vekst i energipriser og økte avgifter. Men når man justerer for disse forholdene (KPI-JAE), har inflasjonen vist en fallende tendens siden sensommeren i fjor. Den importveide kronekursen har styrket seg markert denne våren, og bærer i så måte ikke noe

bud om noen snarlig økning i inflasjonstakten av betydning. Skulle prisene på energivarene falle i tiden framover, noe vi legger til grunn, kan KPI-veksten avta noe i månedene framover, men særlig på vårparten i 2007. Vårens lønnsoppgjør har skjedd innenfor rammer som må kunne betraktes som moderate gitt konjunktursituasjonen, men det er grunn til å regne med høy lønnsglidning i 2006.

Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2006 ser ikke ut til å medføre vesentlige endringer i den økonomiske politikken. Det innebærer at finanspolitikken er nær konjunkturnøytral selv om ekspansiviteten kan ha blitt litt sterkere ved de juste-

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall for 2004-2006. Vekst fra forrige periode. Prosent

	2004	2005	Sesongjustert			
			05:2	05:3	05:4	06:1
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mv.	4,7	3,4	2,0	0,6	0,0	1,6
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	1,5	0,4	-0,2	0,4	1,2
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	8,1	10,9	2,7	1,8	11,4	-8,9
Fastlands-Norge	7,8	8,8	4,5	1,1	7,9	-5,3
Utvinning og rørtransport	7,8	15,6	9,5	-4,9	14,5	-16,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	4,5	3,8	2,0	0,5	1,5	0,2
Eksport	0,6	0,7	2,9	0,9	-1,1	1,1
Råolje og naturgass	-0,7	-4,1	0,9	-1,4	-2,5	0,7
Tradisjonelle varer	3,4	5,8	-0,8	4,3	2,1	-1,1
Import	8,9	7,4	3,9	3,6	1,4	0,9
Tradisjonelle varer	10,2	8,3	4,0	4,8	0,4	3,0
Bruttonasjonalprodukt	3,1	2,3	1,0	0,8	0,3	0,6
Fastlands-Norge	3,8	3,7	0,9	0,6	1,3	0,6
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	1,9	0,8	0,3	0,2	0,3	0,6
Sysselsatte personer	0,4	0,7	0,2	0,6	0,4	0,9
Arbeidsstyrke ²	0,4	0,8	0,3	0,6	0,2	0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå ³	4,5	4,6	4,7	4,7	4,5	3,9
Priser og lønninger						
Lønn per normalsårsverk ⁴	4,3	3,6	4,0	3,1	2,7	2,9
Konsumprisindeksen (KPI) ⁴	0,4	1,6	1,5	1,8	1,8	2,2
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ⁴	0,3	1,0	1,0	1,2	1,0	0,9
Eksportpriser tradisjonelle varer	8,4	3,5	1,1	2,5	1,5	4,7
Importpriser tradisjonelle varer	4,5	0,4	-0,4	0,1	0,8	2,1
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	233,0	316,5	55,6	80,3	104,7	88,7
MEMO (justerte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	2,0	2,2	2,1	2,3	2,5	2,6
Utlånsrente, banker ⁵	4,2	4,0	3,9	4,0	4,0	4,1
Råoljepris i kroner ⁶	257,3	351,4	327,5	398,9	377,1	409,7
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	95,6	91,8	92,1	90,7	91,0	92,9
NOK per euro	8,37	8,01	8,05	7,88	7,88	8,02

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Defineret som summen av ledige ifølge AKU og sysselsetting ifølge nasjonalregnskapet fratrukket utlendinger i utenriks sjøfart.

³ Ifølge AKU.

⁴ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

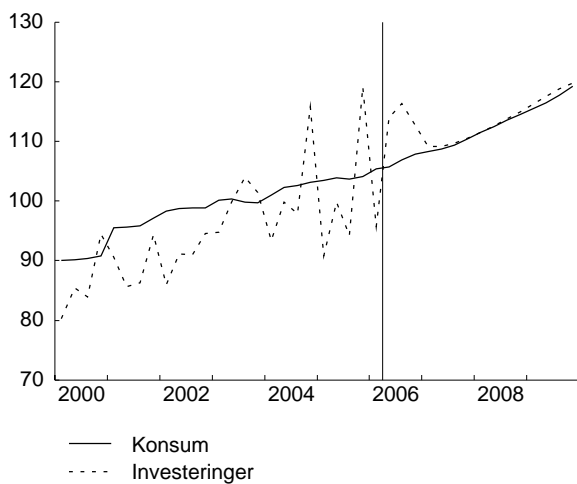
⁵ I slutten av perioden.

⁶ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Offentlig forvaltning

Sesongjusterte volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

ringene som foreslås i RNB. Pengepolitikken er blitt litt mindre ekspansiv gjennom små og ikke hyppige renteøkninger. Styrkingen av kronkursen denne våren vil virke kontraktivt på norsk økonomi hvis den varer ved, og vil også bidra til at inflasjonstakten forblir lav framover. Så lenge renteøkningene i Norge skjer om lag i takt med renteøkningene i euroområdet, vil utslagene i euro-krone kursen antakelig være små. Gradvis lavere oljepriser i årene framover kan bidra til å svekke kronkursen noe, men neppe tilstrekkelig til å hindre at den samlede inflasjonen (KPI) vil falle fra 2006 til 2007.

Små endringer i finanspolitikken i år og neste år

Tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) viser uvanlig høy veksttakt for konsum i offentlig forvaltning fra 1. kvartal 2005 til samme kvartal i år. Dette skyldes i stor grad ulik plassering av påsken i 2005 og 2006. Også bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning økte mye på årsbasis, og her vil veksten bli enda høyere i inneværende kvartal som følge av investeringer i militært utstyr (fregatter) som importeres. For 2006 legger vi til grunn om lag samme anslag for finanspolitiske størrelser som i RNB. Det innebærer litt høyere konsumanslag enn vi hadde tidligere, og skyldes blant annet utgiftsøkninger foreslått i RNB. Den samlede rammen for statsbudsjettet er økt noe, men inntektene utenom oljeinntekter er økt noe mer slik at det oljekorrigerte budsjettunderskuddet er svakt redusert. Når en justerer for konjunktursituasjonen er det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet (SOBU) uendret i forhold til vedtatt budsjett sist høst. Som vanlig har vi innarbeidet vedtatte avgifter og skattesatser for 2006 i våre anslag.

For 2007 og årene framover har vi relativt få konkrete holdepunkter for å anslå detaljene i offentlig forvaltnings utgifter og inntekter. For SOBU antar vi at Stortinget i 2007 vil følge handlingsregelen for finanspoli-

tikken ganske nøye for første gang siden regelen ble innført for fem år siden. Ifølge RNB vil petroleumsfondet (Statens pensjonsfond - Utland) være noe over 1700 milliarder kroner ved inngangen til 2007, og 4 prosent av dette, det vil si knapt 70 milliarder kroner, gir rammen for SOBU i 2007. På utgiftssiden legger vi til grunn at konsumutgiftene om lag følger trendvekst for BNP Fastlands-Norge, mens stønadsveksten i stor grad drives av demografiske forhold og lønnsutviklingen. Vi legger til grunn uendrede reelle skatte- og avgiftssatser med unntak av en skjerpning av personskattleggingen på 2 milliarder kroner, i tråd med regjeringens utsagn om å bringe skattenivået tilbake til 2004-nivå.

I 2008 og 2009 vil det antakelig være mulig å øke SOBU med vel 10 milliarder kroner hvert år (målt i 2006-priser) som følge av økningen i petroleumsfondet i årene framover. Dette tilsvarer en stimulans på knapt trekvart prosent av BNP Fastlands-Norge. Det er like mye som stimulansen fra 2001 til 2003. Vi legger til grunn at dette i hovedsak skjer ved at samlet konsum- og investeringsvekst i offentlig forvaltning blir nærmere fire prosent hvert år i 2008 og 2009. Vi må tilbake til 2000 og 2001 for å finne en så høy vekst i disse størrelsene. Denne veksten er litt høyere enn den anslåtte konsumveksten i husholdningene. Også i disse årene legger vi til grunn konstante reelle skattesatser. Anslagene er om lag på linje med det vi har basert beregningene på tidligere.

Renta opp i 2006 – deretter stabil

Tremåneders pengemarkedsrente har økt siden vår forrige konjunkturrapport i begynnelsen av mars, fra om lag 2,7 prosent til litt over 3 prosent i begynnelsen av juni. I markedet for framtidige renteavtaler (FRA) er det nå priset inn en økning i renta på rundt 0,5 prosentpoeng mot slutten av 2006. Norges Bank har økt renta både i mars og i juni med 0,25 prosentpoeng slik at foliorenta nå ligger på 2,75 prosent.

Norges Bank skal fastsette renta på bakgrunn av en avveining mellom å stabilisere inflasjonen, valutakursen, produksjonen og sysselsettingen. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent. Når et tilbudssidesjokk, som fører til lavere importpriser, gjør at inflasjonen blir lavere og kapasitetsutnyttelsen øker, oppstår det en konflikt mellom å stabilisere inflasjonen på målet og å stabilisere produksjonsutviklingen.

Fra mai 2005 til mai 2006 har konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) steget med 0,7 prosent. Det er klart lavere enn inflasjonsmålet på 2,5 prosent. Valutakursen har blitt sterkere siden vår forrige konjunkturrapport, og dette bidrar til å dempe inflasjonstakten.

I en tale om avveininger i pengepolitikken i begynnelsen av juni påpekte sentralbanksjefen at Norge trolig

har hatt endringer på tilbudssiden som varig kan ha økt produksjonspotensialet. Samtidig har sysselsettingen økt i år. I tillegg har den innenlandske kredittveksten målt ved 12-månedersveksten i publikums innenlandske bruttogjeld, K2, ligget over 10 prosent hver måned siden april i fjor. Veksten i K2 i april var 13,7 prosent. En slik vedvarende høy vekst i gjeld og i formuespriser som aksjer og boliger kan føre til ustabilitet i økonomien. Basert på slike avveininger, fortsetter sentralbanken å varsle at de kommer til å sette opp renta i små og ikke hyppige skritt.

Renteøkninger internasjonalt og god vekst i norsk økonomi tilsier at Norges Bank vil øke renta noe framover. Vi legger til grunn at styringsrenta økes med ytterligere 0,5 prosentpoeng i høst, slik at pengemarkedsrenta ligger på 3,5 prosent mot slutten av året. Lavere økonomisk vekst internasjonalt og avtakende oljeinvesteringer vil etter hvert bidra til avmatning i produksjonsveksten også i Norge. Styringsrenta antas å ligge i ro gjennom den moderate nedgangskonjunkturen.

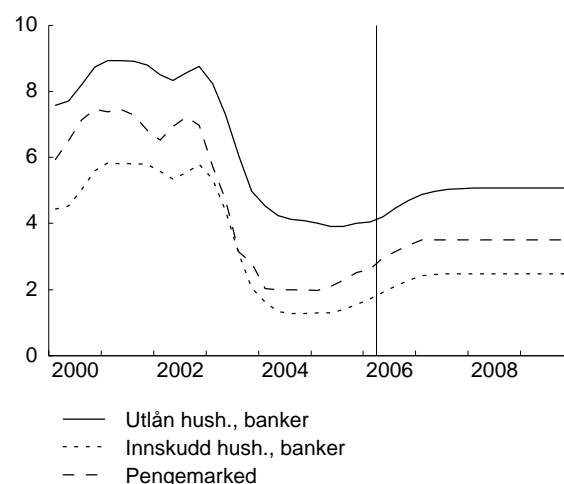
Den europeiske sentralbanken økte styringsrenta 8. juni med 0,25 prosentpoeng til 2,75 prosent, det samme nivået som i Norge. Det var den tredje økningen i euroområdet på bare et halvt år, etter at den har ligget i ro på et historisk bunnivå siden juni 2003. I USA fortsetter økningen i styringsrenta, som nå ligger på 5 prosent. I tråd med våre anslag for utviklingen internasjonalt legger vi til grunn at pengemarkedsrenta i euroområdet blir om lag 3,5 prosent på slutten av året, og at den ikke skal øke videre i resten av prognoseperioden. Dette innebærer lik rente i Norge og euroområdet gjennom prognoseperioden.

Siden mars har krona blitt styrket. Kursen var om lag 7,8 kroner per euro i begynnelsen av juni, mot vel 8 kroner per euro i begynnelsen av mars. Samtidig lå den importveide kronekursen om lag på det samme nivået som før svekkelsen senhøstes i fjor. Fallende oljepriser fra dagens rekordhøye nivå gjør at kronekursen antas å svekke seg tilbake til 8 kroner per euro i løpet av 2008. Også den importveide kronekursen forventes å svekke seg litt de neste to årene for deretter å holde seg om lag uendret ut prognoseperioden.

Oljeinvesteringene mot nok en rekord

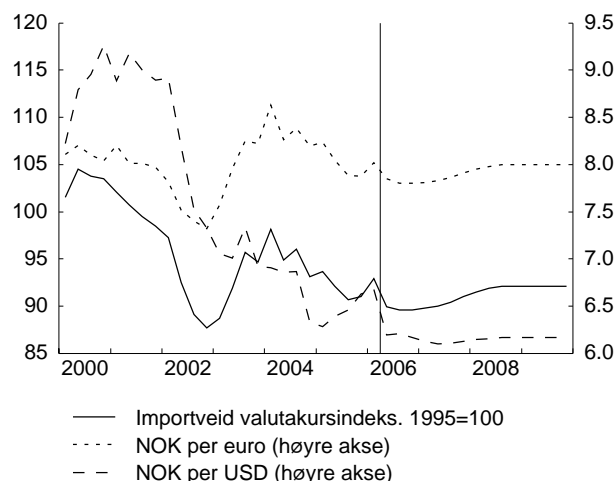
SSBs siste investeringstelling for olje- og gassvirksomheten indikerer at oljeinvesteringene i 2006 vil passere 100 milliarder kroner målt i løpende priser, en oppjustering på nær 10 milliarder kroner i forhold til foregående telling. Dette er rekordhøyt, men målt i faste priser om lag 4 prosent under nivået fra toppåret 1998. Målt som andel av BNP Fastlands-Norge utgjorde investeringene den gang nær 8 prosent, mens de for 2006 anslås til i overkant av 6 prosent. Med omtrent samme importandeler vil etterspørselen rettet mot norsk økonomi derfor være relativt sett svakere enn under forrige høykonjunktur.

Norske renter Prosent

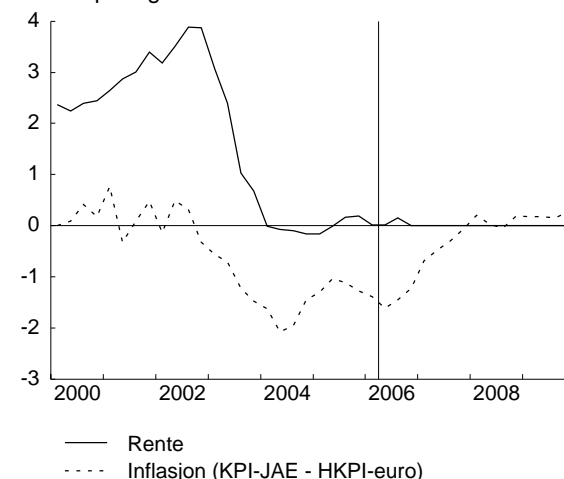
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

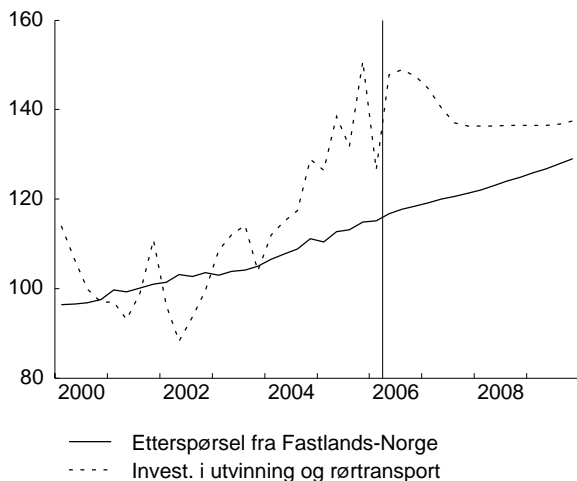
Rente- og inflasjonsforskjell mellom norske kroner og euro Prosentpoeng

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Innenlandsk etterspørsel

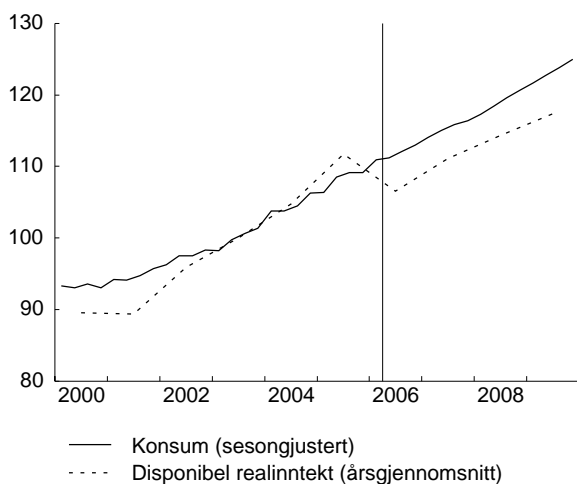
Sesongjusterte volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Inntekt og konsum i husholdninger mv.

Volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Oppjusteringene som følge av tellingene gjelder alle investeringsarter, men anslagene for investeringene i landanlegg og felt i drift øker spesielt mye. Anslaget for landinvesteringene på Melkøya øker, og av felt i drift er det spesielt investeringene på Ekofisk, Valhall, Ringhorne og Åsgård som øker. Den siste tellingen indikerer dessuten en klar økning i letevirksomheten fra 2005 til 2006. Manglende kapasitet i riggmarkedet gjør at vi stiller oss tvilende til at dette høye nivået kan realiseres i inneværende år. Etter en klar økning i investeringene gjennom 2005 viser de foreløpige tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet at nivået i 1. kvartal 2006 er om lag på høyde med tilsvarende kvartal i 2005. Alt i alt forventer vi likevel at investeringsvolumet i utvinningsnæringen i år vil ligge om lag 8 prosent høyere enn i 2005.

Tellingen rapporterer nå for første gang anslag for 2007. Førstegangsanslagene har tidligere ligget til dels

betydelig under de realiserte, noe som forventes også denne gangen. Dette skyldes blant annet at statistikken er basert på prosjekter med allerede vedtatte planer for utbygging og drift. Det må imidlertid legges til grunn at nye prosjekter vedtas løpende, slik at flere investeringer kommer til. Den planlagte utfasingen av investeringene på feltene Snøhvit og Ormen Lange vil ventelig trekke investeringene i feltutbygging og i landanlegg markant ned, men dette tror vi delvis kompenseres av økte investeringer i leting og i felt i drift. Vedvarende relativt høye oljepriser, attraktive leteområder og gradvis økt kapasitet i riggmarkedet tror vi vil føre til at oljeselskapene vil øke slike investeringer. I sum forventer vi at investeringsvolumet vil synke med om lag 8 prosent fra 2006 til 2007, slik at investeringsomfanget i 2007 blir liggende omtrent på nivået fra 2005. For resten av prognoseperioden ser vi for oss at investeringsomfanget blir om lag uendret, men at sammensetningen endres noe. Blant annet antas det at potensielt nye prosjekter vil komme i tilknytning til allerede eksisterende infrastruktur uten behov for egne landanlegg, slik at investeringene i landanlegg vil fortsette å synke. Vi antar dermed at investeringene også i år bidrar til å øke veksten i fastlandsøkonomien, mens impulsene deretter ventelig trekker veksten i økonomien noe ned. Se for øvrig egen omtale av virkningene av endringer i oljeinvesteringene.

Utvinningsen av råolje forventes i år å ligge klart under nivået fra 2005. Gassutvinningsen vil trolig øke svakere enn i tidligere år, slik at samlet utvinning i år antas å bli nær 4 prosent lavere enn i fjor. De foreløpige KNR-tallene viser at den samlede utvinningsen i 1. kvartal 2006 lå drøye 4 prosent lavere enn i det tilsvarende kvartalet i 2005. I resten av inneværende år antas om lag samme vekst. Etter hvert som en del investeringsprosjekter ferdigstilles og anlegg kommer i drift, antas både olje- og gassutvinningsen å øke igjen. Oljeutvinningsen kan komme til å øke både i 2007 og 2008, men deretter vil den forventede utvinningsnedgangen på de store, eksisterende installasjonene trekke oljeutvinningsen ned igjen. Gassutvinningsen forventes å skyte fart igjen fra 2007, med en årlig vekst på nær 10 prosent. Samlet sett forventes en økende utvinning gjennom de tre siste årene av prognoseperioden, med sterkest vekst i 2007, og deretter mer moderat vekst i 2008 og 2009. Disse anslagene er i hovedsak i tråd med anslagene som er gitt i RNB.

Høy konsumvekst framover

Konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med 3,4 prosent fra 2004 til 2005, målt i faste priser. Konsumøkningen i fjor var på linje med veksten i husholdningenes disponible realinntekter når en holder de rekordhøye utbetalingene av aksjeutbytte utenfor (se egen tabell). Det er grunn til å tro at de høye inntektene fra aksjeutbytte, som trolig skyldes skattemessige tilpasninger til gjeninnføringen av skatt på aksjeutbyt-

**Husholdningenes disponible realinntekter.
Prosentvis vekst fra året før**

	2005	2006	2007	2008	2009
Disponibel realinntekt inkl. aksjeutbytte	6,7	-4,7	4,3	2,9	2,6
Disponibel realinntekt ekskl. aksjeutbytte	3,6	3,6	2,4	2,9	2,6

te i 2006, i stor grad er ført tilbake i næringsvirksomhet og i mindre grad har stimulert konsumet. Husholdningenes sparerate er anslått til et historisk rekordhøyt nivå på 12,6 prosent i 2005.

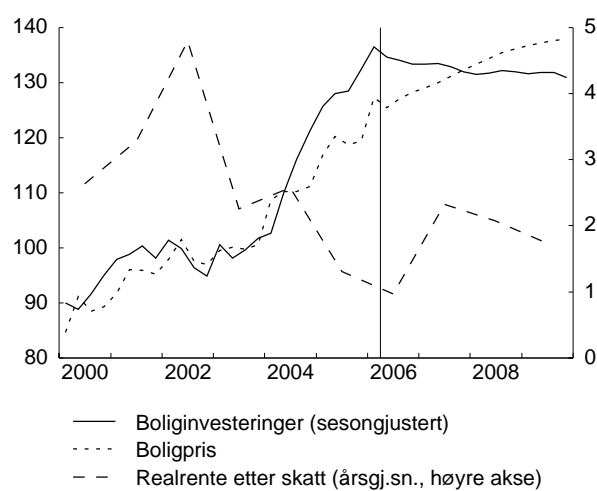
Sesongjusterte tall viser at varekonsumet steg med i overkant av 2 prosent i 1. kvartal i år regnet fra kvartalet før, etter en nedgang på vel 1 prosent i 4. kvartal i fjor. Husholdningene økte sin etterspørsel etter de fleste varegrupper. Kjøp av egne transportmidler viste derimot en kraftig nedgang, og tjenestekonsumet var om lag uendret. Samlet sett er likevel veksten sterk, og konsumet vokste med hele 1,6 prosent i årets tre første måneder. Den sterke veksten i husholdningenes konsum gjennom de siste årene må ses i sammenheng med fallet i realrenta etter skatt i tillegg til god vekst i inntektene.

Gjennom prognoseperioden ventes veksten i husholdningenes disponible realinntekter å bli svakere i forhold til 2005, også når en ser bort fra aksjeutbetalingene. Denne utviklingen kommer til tross for sterkere vekst i lønnsinntekter og offentlige stønader framover. Husholdningenes finansielle posisjon og en moderat renteøkning bidrar til en svak utvikling i netto formuesinntekter (også eksklusive utbytteutbetalinger) gjennom prognoseperioden. Sammen med økte direkte skatter og høyere konsumprisvekst i 2006 trekker dette veksten i husholdningenes realinntekter ned, om enn moderat. Realrenta etter skatt antas å bli klart lavere i år enn i de to foregående årene, for så å stige i 2007 før den igjen synker til et nivå på i underkant av 2 prosent i 2009. Kombinasjonen av inntekts- og realrenteutviklingen gir en bane for konsumet som innebærer at konsumveksten holder seg relativt godt oppe rundt 3,5 prosent.

Med anslagene som her legges til grunn, vil spareraten falle fra det rekordhøye nivået på 12,6 prosent i 2005 til noe under 6 prosent i prognoseperioden sett under ett. Det kraftige fallet i spareraten gjenspeiles i et markant fall i husholdningenes nettofinansinvesteringer. Målt i løpende priser, antas husholdningene å redusere sine nettofinansinvesteringer fra i underkant av 67 milliarder kroner i 2005 til knappe 11 milliarder kroner i 2009. Denne nedgangen kan i hovedsak tilskrives de anslåtte endringene i utbytteutbetalingene og et høyt nivå på boliginvesteringene.

Boligmarkedet

Venstre akse indekser, 2003=100, høyre akse prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Omslag i boliginvesteringene

Det ble ifølge tall for byggvirksomhet igangsatt om lag 31 600 boliger i 2005. Dette tilsvarer en oppgang på 5,4 prosent fra året før. Til sammenligning var økningen på hele 29,4 prosent i 2004. Oppgangen har fortsatt inn i 2006, og foreløpige tall viser at antall igangsatte boliger er 4,8 prosent høyere de første fire månedene i år i forhold til tilsvarende periode i fjor.

I følge foreløpige tall fra nasjonalregnskapet økte boliginvesteringene med 14,5 prosent i fjor. Sterk realinntektsvekst og lavere realrenter bidro til denne utviklingen. De høye igangsettingstallene i slutten av 2005 og begynnelsen av 2006 peker i retning av at boliginvesteringene vil holde seg på et høyt nivå også i 2006.

Boligkapitalen ligger nå på et historisk sett meget høyt nivå. Sammen med utsikter til økt realrente bidrar dette til å bremse både boligprisveksten og boliginvesteringene. Boliginvesteringene antas derfor å flate ut i 2006, og ligge rundt dette nivået ut prognoseperioden. Boliginvesteringene anslås å bli 4,5 prosent høyere i år enn i fjor. Disse anslagene innebærer en fortsatt sterk vekst i boligkapitalen fram til 2009.

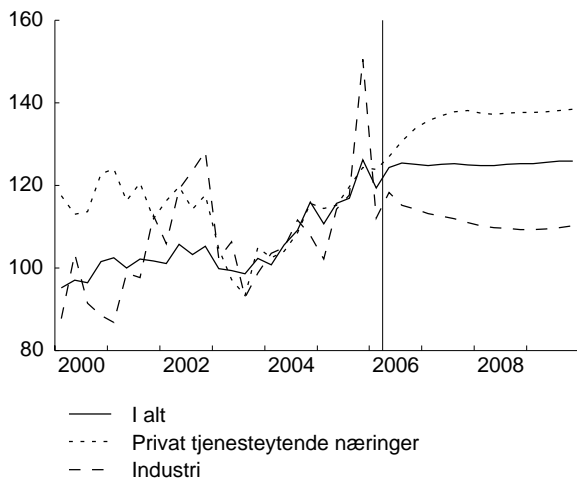
Utflatning i investeringsveksten i fastlandsnæringene

De siste to årene har det vært en ganske høy vekst i bruttoinvesteringene i fastlandsnæringene etter at investeringene passerte en konjunkturbunn i 2003. I 2004 var veksten i disse investeringene på 8 prosent, mens de i 2005 økte til 9 prosent. Sammen med boliginvesteringene økte investeringene i industrien mest. Men også investeringene i mange tjenesteytende næringer økte mye.

SSBs siste investeringstelling viser at industriselskapene forventer et omtrent uendret investeringsnivå i

Investeringer i Fastlands-Norge

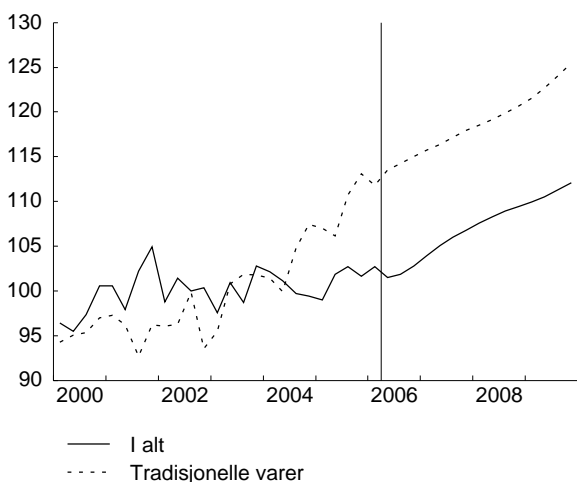
Sesongjusterte volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Eksport

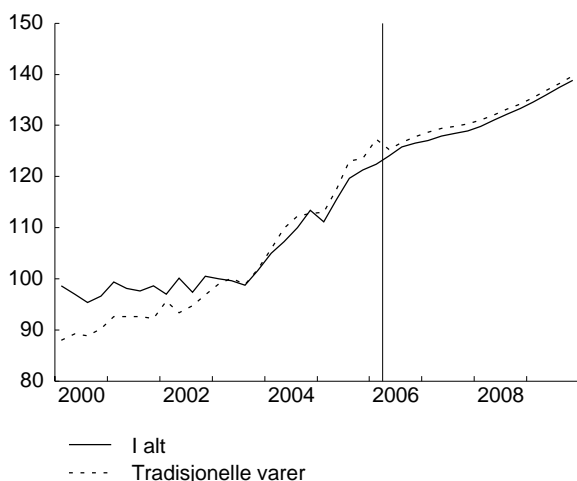
Sesongjusterte volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Import

Sesongjusterte volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2006 sammenlignet med året før. Det innebærer at investeringsnivået i industrien blir liggende ganske høyt. Et nytt, stort prosjekt innenfor produksjon av ikke-jernholdige metaller bidrar til det høye investeringsnivået i år. Vi tror det forholdsvis høye investeringsnivået i industrien kan holde seg i noen år framover. Flere nye investeringsplaner, blant annet knyttet til bruk av naturkraft, kan bidra til dette.

For kraftforsyningen tyder investeringsplanene på en kraftig økning i investeringene fra 2005 til 2006. Vi har lagt til grunn en investeringsøkning på hele 28,3 prosent. Både behov for fornying av ledningsnett og investeringer i gasskraftanlegg tilsier at investeringsnivået kan bli liggende høyt noen år framover. Vi har ikke lagt til grunn ytterligere vekst etter 2006, men regner med at det høye nivået i dette året videreføres.

For fastlandsnæringene samlet forventer vi at investeringsnivået blir 7,6 prosent høyere i 2006 i forhold til året før. Nivået på fastlandsinvesteringene antas å holde seg rundt 2006-nivået ut prognoseperioden. Dette innebærer omtrent uendret utvikling i investeringsveksten i fastlandsnæringene i forhold til anslag i vår forrige konjunkturrapport.

Eksportveksten på vei ned

I 1. kvartal i år gikk eksporten av tradisjonelle varer ned med 1,1 prosent sesongjustert, mens eksporten totalt økte med 1,1 prosent. Økningen i eksporten kan tilskrives naturgass, bruttofrakter i utenrikssjøfart, raffinerte petroleumsprodukter og kjemiske råvarer. Den negative utviklingen i eksporten av tradisjonelle varer kan i hovedsak forklares med en reduksjon i eksporten av metaller, elektrisk kraft og reisetrafikk. For elektrisk kraft er dette imidlertid en reduksjon fra et historisk høyt nivå. I 2005 økte eksporten av tradisjonelle varer i volum med 5,8 prosent, mot 3,4 prosent i 2004. Dette er en noe lavere vekst en markedsutviklingen, og innebærer et visst tap av markedsandeler.

Eksportprisene økte totalt med 16,9 prosent i 2005. Årsaken var en kraftig prisoppgang på råolje og naturgass, elektrisk kraft og raffinerte petroleumsprodukter. Utviklingen i 1. kvartal i år viser en fortsatt økning i prisene på disse produktene, spesielt naturgass og elektrisk kraft. Dette har sammenheng med økte råvarepriser internasjonalt.

For inneværende år venter vi at eksportveksten av tradisjonelle varer øker med knappe 4 prosent, for deretter å avta noe i årene framover. Dette henger sammen med den forutsatte nedgangen internasjonalt. For olje og gass ligger det an til at volumet først vil synke med om lag 3 prosent i 2006, og deretter øke med 7,5 prosent i 2007. Eksporten av petroleumsprodukter antas å øke ut prognoseperioden, men veksttakten forventes å avta. Generelt vil eksportvolumutviklingen ligge under markedsveksten i prog-

noseperioden. Det innebærer at eksportnæringenes markedsandeler reduseres ytterligere. Dette er i hovedsak en forsinket effekt av at konkurranseevnen har blitt svekket i tidligere år.

Råvareprisene, som i dag er på et høyt nivå, forventes å falle i 2007 og 2008 på grunn av konjunkturavmatning internasjonalt. Mot slutten av prognoseperioden stiger prisene igjen, når internasjonal økonomi går inn i en ny oppgangskonjunktur.

Lavere importvekst framover

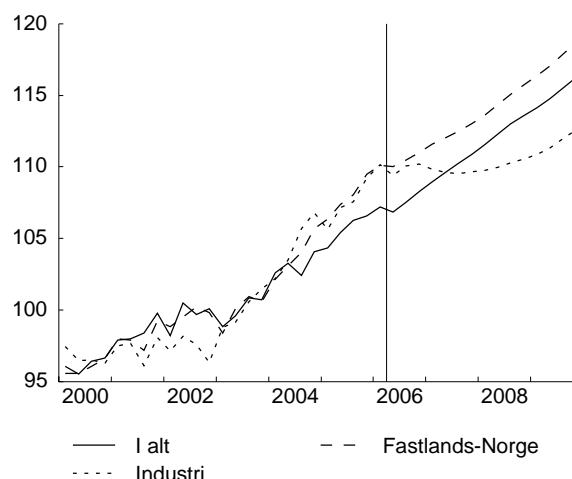
I 1. kvartal i år var importveksten 3 prosent for tradisjonelle varer, noe som tilsvarende en årlig vekst litt over årsgjennomsnittet i fjor, da veksten var 8,3 prosent. Kvartalet før var importveksten for tradisjonelle varer 0,4 prosent. Den høye importveksten i 1. kvartal i år kan delvis forklares av økt etterspørsel etter investeringsvarer med en høy importandel, som verkstedsprodukter, samt en styrking av krona. Importen av metaller steg også kraftig. Dette kan henge sammen med høy produksjon av industrielle råvarer og høy aktivitet innen verft og verksteder. En nedgang i import av skip, råolje og forretningsmessige tjenester trekker totalveksten ned til 0,9 prosent.

I 2006 forventes importveksten av tradisjonelle varer å reduseres til 6 prosent, på grunn av lavere investeringsvekst. Deretter bidrar en nedgang i investeringene til å redusere importveksten ytterligere til i overkant av 2 prosent i 2008. Mot slutten av prognoseperioden forventes importveksten å ta seg noe opp igjen som følge av sterkere etterspørselsvekst i Fastlands-Norge. For total import vil veksten være noe høyere grunnet overlevering av 5 nye fregatter. To fregatter skal overleveres i år, mens det i de tre påfølgende årene skal overleveres en ny fregatt hvert år.

Høykonjunkturen varer ut 2006

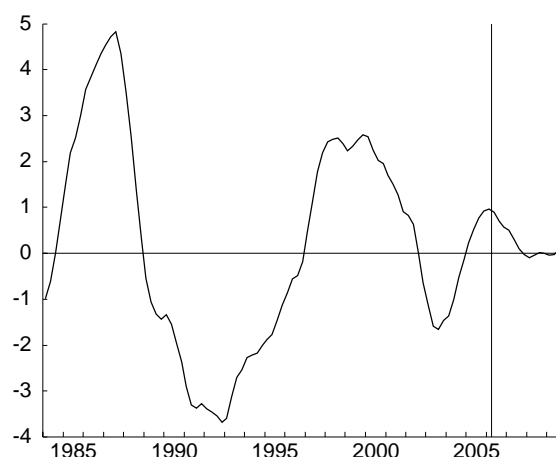
Gjennom de to foregående årene har veksten i BNP Fastlands-Norge vært vel ett prosentpoeng høyere enn trendveksten. Veksten har vært ganske lik mellom hovedsektorer i økonomien. Dette har brakt norsk økonomi inn i en moderat høykonjunktur. Det er veksten i innenlands etterspørsel, herunder økningen i oljeinvesteringene, som i hovedsak har bidratt til oppgangen. Det lave rentenivået er en viktig faktor her, og stimulansene fra pengepolitikken har ført til høy vekst i husholdningenes konsum og boliginvesteringer. Også endringer i finanspolitikken bidro til å øke veksten i begynnelsen av konjunkturoppgangen. Pengepolitikken strammes nå noe til gjennom økte styringsrenter, og kronekursen er sterkere. Nye stimulanter fra finanspolitikken forventes ikke før i 2008 hvis man holder seg nær handlingsregelen. Oppdaterte anslag for oljeselskapenes investeringer i petroleumsvirksomheten tyder heller ikke på at vi får økte impulser derfra utover 2006. Vi holder derfor i hovedsak fast på at høykonjunkturen denne gangen blir meget moderat sammenliknet med oppgangene i norsk økonomi midt

Bruttonasjonalprodukt Sesongjusterte volumindekser, 2003=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

BNP Fastlands-Norge Avvik fra beregnet trend i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

på 1980- og 1990-tallet. Vi tror også at høykonjunkturen kan bli relativt kortvarig.

Det synes imidlertid som om veksten i norsk fastlandsøkonomi i 2006 blir litt høyere enn vi tidligere har beregnet. Dette skyldes fire forhold. Først og fremst har vi undervurdert veksten i boligmarkedet både med hensyn til boliginvesteringer og bruktboligpriser. Dermed er også veksten i bygge- og anleggssektoren noe undervurdert. Vi mener fortsatt at noe lavere realinntektsvekst i husholdningene sammen med litt høyere renter vil dempe aktiviteten i boligmarkedet framover, men så langt har ikke en slik utvikling kommet til syne i statistikken. Etter vår oppfatning er dette en viktig usikkerhetsfaktor ved konjunkturbildet framover. For det andre er anslaget på veksten i konsum i offentlig forvaltning litt høyere enn tidligere. For det tredje er anslaget for oljeinvesteringene oppjustert i 2006, og for det fjerde har veksten internasjonalt blitt

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2005-2009. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	Regnskap 2005	Prognoser								
		2006			2007		2008		2009	
		SSB	FIN	NB	SSB	NB	SSB	NB	SSB	NB
Realøkonomi										
Konsum i husholdninger mv.	3,4	3,7	3,1	3 3/4	3,4	3	3,1	2 1/2	3,5	2,25
Konsum i offentlig forvaltning	1,5	2,5	2,5	2 1/2	2,4	1 3/4	3,8	3	3,5	3
Bruttoinvestering i fast realkapital	10,9	8,7	7,7	..	-1,7	..	-0,4	..	0,2	..
Utvinning og rørtransport ¹	15,6	8,1	5,0	5	-8,0	0	-0,7	-5	0,0	0
Fastlands-Norge	8,8	7,6	9,9	6	0,1	4 1/2	-0,2	2 1/4	0,7	1,75
Næringer	9,8	6,5	8,3	..	3,5	..	-1,3	..	-0,5	..
Bolig	14,5	4,6	8,1	..	-0,9	..	-1,0	..	0,0	..
Offentlig forvaltning	-0,8	14,6	16,4	..	-5,9	..	3,6	..	4,5	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	3,8	4,0	4,1	3 3/4	2,6	3	2,7	2 1/2	3,0	2,5
Lagerendring ³	0,2	0,0	0,0	..	0,0	..	0,0	..
Eksport	0,7	0,5	1,2	..	4,1	..	2,9	..	2,0	..
Råolje og naturgass	-4,1	-2,7	-2,9	..	7,5	..	3,8	..	1,0	..
Tradisjonelle varer	5,8	3,9	2,7	6	2,6	5	2,4	3,75	3,2	3,5
Import	7,4	7,8	6,1	6	2,3	3 3/4	2,8	1 3/4	3,8	2,75
Tradisjonelle varer	8,3	6,1	5,4	..	2,8	..	2,4	..	3,7	..
Bruttonasjonalprodukt	2,3	1,9	2,2	3	2,6	2 1/2	2,5	2,25	2,1	2
Fastlands-Norge	3,7	2,7	3,0	3 1/2	1,8	2 3/4	2,3	2,5	2,3	2,25
Arbeidsmarked										
Sysselsatte personer	0,7	2,1	2,1	1 3/4	0,7	1	0,6	3/4	1,0	0,5
Arbeidsledighetsrate (nivå)	4,6	3,8	3,8	3 3/4	3,9	3 3/4	3,9	3 3/4	3,7	3 3/4
Priser og lønninger										
Lønn per normalsårsverk	3,6	3,9	3 1/2	4	4,0	4 1/2	3,7	4 3/4	4,0	4,75
Konsumprisindeksen (KPI)	1,6	2,1	2 1/4	1 3/4	1,2	1 3/4	1,5	2,25	1,9	2,5
KPI-JAE ⁴	1,0	0,9	1 1/4	1 1/4	1,6	1 3/4	1,8	2,25	1,9	2,5
Eksportpris tradisjonelle varer	3,5	6,0	-3,9	..	-3,3	..	0,0	..
Importpris tradisjonelle varer	0,4	0,3	-1,2	..	0,7	..	0,8	..
Boligpris ⁵	7,9	7,2	3,3	..	3,4	..	1,8	..
Utenriksøkonomi										
Driftsbalansen, mrd. kroner	316,5	387,0	405,5	..	314,4	..	295,9	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	16,6	18,4	16,9	..	18,9	..	14,8	..	13,5	..
MEMO:										
Husholdningenes sparerate (nivå)	12,6	5,2	3,6	..	6,4	..	6,2	..	5,4	..
Pengemarkedsrente (nivå)	2,2	3,0	..	3	3,5	3 3/4	3,5	4,25	3,5	5
Utlånsrente, banker (nivå) ⁶	4,0	4,4	5,0	..	5,1	..	5,1	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	351	428	420	..	370	..	308	..	308	..
Eksportmarkedsindikator	5,2	6,4	4,5	..	2,1	..	3,2	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	-3,9	-1,5	..	1	-0,2	1/4	1,8	0	0,2	0

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).⁵ Selveier.⁶ Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner. Gjennomsnitt for året.⁷ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.⁸ Positivt tall innebærer svekket krone.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld.nr. 2 (2005-2006), (FIN), Norges Bank, anslag basert på terminrente og terminkurs, Inflasjonsrapport 1/2006 (NB).

noe høyere enn vi tidligere la til grunn. Samlet sett bidrar disse faktorene til at vi har oppjustert vårt vekstanslag for BNP Fastlands-Norge i 2006 med nesten et halvt prosentpoeng til 2,7 prosent. Dette gjør at veksten også i 2006 blir høyere enn trendveksten, om enn bare marginalt. Også veksten i samlet BNP er litt oppjustert som følge av dette, men her bidrar fallet i petroleumsutvinning til at veksten blir knapt to prosent i 2006.

Vi tror at den samlede konsumveksten vil holde seg om lag uendret i årene framover sammenliknet med 2006. Utviklingen i 2007 tror vi i stor grad vil bli som i 2006, også når vi ser på underkomponentene av konsumet, mens i 2008 og 2009 vil veksten kunne bli noen sterkere for konsum i offentlig forvaltning. Omslaget i norsk økonomi i retning av mer moderat vekst tror vi derfor primært skal komme via lavere investeringsetterpørsel. Særlig når store pågående utbyggingsprosjekter innen olje- og gassvirksomheten settes i drift i 2007, vil investeringene bli noe lavere. For

investeringer i fastlandsøkonomien tror vi ikke det blir noen nedgang i investeringene av betydning, snarere at det nåværende høye nivået holder seg. Det vil likevel dempe veksten i økonomien. I tillegg legger vi til grunn et moderat konjunkturtilbakeslag internasjonalt, slik at veksten i tradisjonell eksport dempes. Samlet sett bidrar dette til en vekst i fastlandsøkonomien i 2007 som er litt under trendvekst, slik at produksjonsgapet gradvis lukkes gjennom 2007. Vi anslår derfor veksten i fastlandsøkonomien i 2007 til å bli under 2 prosent. Derimot vil samlet BNP-vekst i 2007 bli høyere som følge av økt utvinning av olje og gass. Veksten i samlet BNP anslås til 2,6 prosent i 2007. Vi regner med at veksten i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet, som har vært høy i fjor og i år, dempes neste år. Nedgangen i industrien kan bli forsterket i 2007 og 2008 gjennom høyere kraftpriser når deler av industrien nå skal fornye langsiktige kraftkontrakter. Vi kjenner fortsatt ikke omfanget av disse endringene, men vi tror ikke effektene av dem blir store innenfor prognoseperioden for økonomien sett under ett.

I 2008 og 2009 vil finanspolitiske stimulanser fra bruk av økt avkastning av petroleumsfondet bidra til at veksten i fastlandsøkonomien kan ta seg litt opp mot trendvekst igjen. Grunnen til at vi da ikke får sterkere økonomisk vekst samlet sett er at petroleumsinvesteringene ikke øker og at også tradisjonell eksport vokser moderat. Eksportveksten er imidlertid klart tiltakende gjennom 2009 som følge av en antatt konjunkturoppgang internasjonalt i slutten av prognoseperioden. Da ser vi også for oss en viss økning i industriproduksjonen igjen. Vi anslår veksten i BNP Fastlands-Norge i 2008 og 2009 til 2¼ prosent, dvs. svakt lavere enn trendveksten. Veksten i samlet BNP blir om lag lik dette når vi ser disse to årene under ett.

Samlet sett ser vi altså for oss at høykonjunkturen varer ved gjennom 2006, men at veksten dempes i 2007 slik at en gjennom dette året kommer ned på trendnivået for BNP Fastlands-Norge og at veksten deretter blir om lag på dette nivået.

Hva skal til for at utviklingen kan gi sterkere vekst og en mer varig høykonjunktur med sterkere inflasjonspress enn vi anslår? For det første kan vi oppleve at impulsene fra petroleumssektoren blir sterkere enn antatt. Det er ikke usannsynlig med det høye nivået på oljeprisene for tiden. Vi antar riktignok at råoljepriisen synker ned til 50 dollar per fat ved inngangen til 2008, men selv dette er et så høyt prisnivå at mange prosjekter i norske farvann er meget lønnsomme. For å illustrere noen effekter av høyere petroleumsinvesteringer har vi derfor beregnet en alternativ bane hvor vi ikke får noen nedgang i disse investeringene. Dette betyr noe for resultatene, men endrer ikke bildet kva-

litativt. En kan selvsagt tenke seg at flere og større prosjekter enn vi har antatt blir gjennomført slik at effektene blir større. Det anser vi imidlertid som mindre sannsynlig. En kan heller ikke se bort fra muligheten av at investeringsnedgangen blir kraftigere, men det anser vi som mindre relevant å studere gitt at norsk økonomi er inne i en høykonjunktur. En annen usikkerhetsfaktor er den internasjonale konjunkturutviklingen. Konjunkturbildet ute kan bli preget av sterkere økonomisk vekst enn vi har lagt til grunn. Dette tilsier antakelig at rentenivået både i utlandet og Norge blir noe høyere enn vi legger til grunn i referansebanen. Beregninger av et slikt alternativ viser at mønsteret i veksten kan bli annerledes enn i vårt hovedalternativ, men samlet aktivitet blir ikke vesentlig påvirket av dette.

Ledigheten – like raskt ned som opp!

Tradisjonelt har arbeidsledigheten gått raskere opp enn ned, og man har ofte fryktet at ledigheten kan forbli høy når den først har økt. Utviklingen det siste året har imidlertid vært en annen. Sesongjusterte ledighetstall fra SSB (Arbeidskraftundersøkelsen, AKU) publiseres som tremåneders gjennomsnitt. Siden toppen i juni-august i fjor har antall ledige sunket med 18 000, til 98 000 personer i februar-april i år.¹ Nedgangen var dermed i samme størrelsesorden som oppgangen fra juni-august 2002 til februar-april 2003, som var den perioden oppgangen i ledigheten var på det sterkeste under forrige lavkonjunktur. Aetats registrerte ledighetstall har utviklet seg tilsvarende.

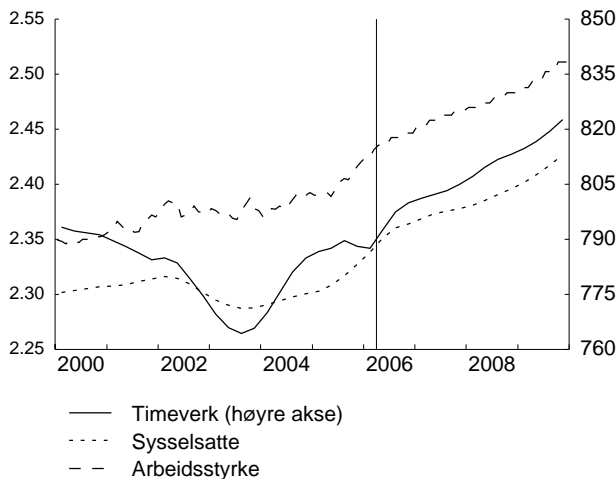
Ifølge kvartalsvis nasjonalregnskap har sysselsettingen økt med hele 2,0 prosent fra 1. kvartal 2005 til 1. kvartal 2006. Sesongjusterte tall viser en vekst på 0,9 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Det var da særlig sterk vekst i sysselsettingen innen bygge- og anleggsvirksomhet, forretningsmessig tjenesteyting og offentlig forvaltning utenom forsvaret. Det var uendret sysselsetting innen industrien som helhet i 1. kvartal i år, men likevel en klar vekst i bemanningen i noen av industrinæringene, blant annet innen kjemiske råvarer og bygging av skip og oljeplattformer.

Arbeidsmarkedet har enn så lenge ikke blitt like stramt som før den brå ledighetsoppgangen i 2002, men det kan likevel være interessant å se hvordan sysselsettingen er fordelt nå i forhold til den gang. Samlet sett har sysselsettingen økt med vel 30 000 personer fra 1. kvartal 2002 til 1. kvartal 2006. I samme periode har sysselsettingen i industrien blitt redusert med 24 500 personer. Dessuten er det 9 500 færre sysselsatte innen jordbruk og skogbruk, og nesten 8 000 færre ansatte i forsvaret. Sysselsettingsveksten i perioden har kommet innen bygge- og anleggsvirksomhet, varehandelen og forretningsmessig tjenesteyting, med rundt 15 000 flere sysselsatte i hver av

¹ Med virkning fra januar 2006 er det gjort enkelte endringer i AKU, se Økonomiske analyser 1/2006 s. 86. Dette innebærer en ekstraordinær usikkerhet om utviklingen, men vi tror ikke omleggingen har hatt noen stor betydning for ledighetstallene.

Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk

Millioner. Sesongjustert og glattet

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

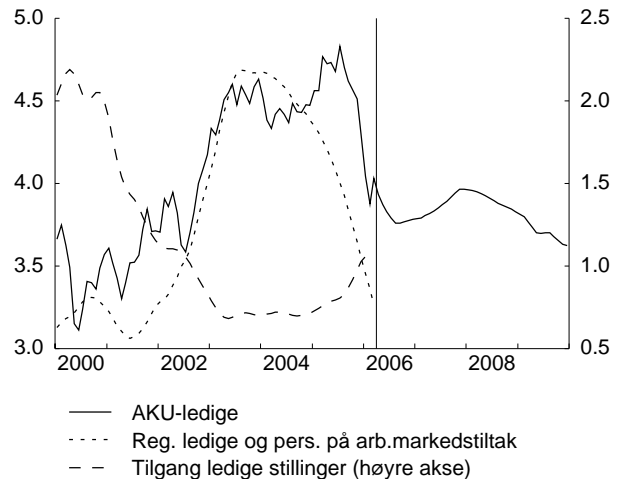
næringene, samt innen helse- og sosialtjenester der veksten har vært på 31 500 personer. I følge AKU er sysselsettingsveksten om lag likt fordelt på kvinner og menn.

Utviklingen i denne fireårsperioden kan forklares ut fra spesielt tre forhold. For det første kan problemene i norsk industri særlig tilskrives en ugunstig valutakursutvikling gjennom 2001 og 2002, men også en høy kostnadsvekst i høykonjunkturen vi da var på vei ut av. For det andre må veksten i private tjenesteytende næringer forstås på bakgrunn av det svært lave rentenivået siden 2003. For det tredje har det strukturelle underskuddet på statsbudsjettet økt fra 35 milliarder kroner i 2002 til 66 milliarder kroner i 2006, noe som har bidratt til sterk vekst i den offentlige sysselsettingen i slutten av perioden. I begynnelsen av perioden ble det økte underskuddet i større grad brukt på skattelette.

Vi tror ikke på like sterke endringer i arbeidsmarkedet i de neste fire årene, men tendensen med laber sysselsettingsutvikling innen industrien og sterk vekst innen offentlig sektor fortsetter i prognoseperioden. Kraftig vekst i oljeinvesteringene i 2005 og 2006 bidrar riktignok til å øke sysselsettingen i industrien fram mot 2007, men en antatt utflatning i oljeinvesteringene og noe svakere internasjonale konjunkturer vil så holde industrisysselsettingen om lag uendret fram til 2009. Noe økte realrenter, slik at veksten i husholdningenes konsum og boliginvesteringer blir mer avdempet framover, bidrar til om lag uendret sysselsetting også i de private fastlandsnæringene utenom industrien. Økte underskudd på statsbudsjettene vil imidlertid gi fortsatt klar sysselsettingsvekst. Det økte arbeidskraftsbehovet innen offentlig sektor antas til en viss grad å bli dekket av økt arbeidstid blant de som fra før jobber deltid. Ifølge AKU var det i 1. kvartal 2006 114 000 personer i deltidsstillinger som ønsket økt arbeidstid. Flertallet av disse jobbet enten innen

Arbeidsledige og tilgangen på ledige stillinger

Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

helse- og sosialtjenester, eller i detaljhandelen. Våre prognoser innebærer likevel en kraftig økning i den offentlige sysselsettingen. Fra 2006 til 2009 ser vi for oss en sysselsettingsøkning innen det offentlige på mer enn 50 000 personer.

Samlet sett antar vi at den kraftige nedgangen i ledigheten nå flater ut og stabiliserer seg, slik at AKU-ledigheten målt som årsgjennomsnitt blir liggende på rundt 3,8 prosent i 2006-2009. I perioden februar-april i år var sesongjustert ledighet til sammenligning 4 prosent. Dette innebærer at utviklingen i arbeidsstyrken og sysselsettingen følger hverandre tett fram mot 2009. Den sterke offentlige sysselsettingsveksten bidrar imidlertid til en ny nedgang i ledigheten gjennom 2009. Målt som årsgjennomsnitt antas ledigheten å bli 3,7 prosent i 2009, ned fra 3,9 prosent i 2008.

Solid reallønnsvekst

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var veksten i lønn per normalårsverk 3,6 prosent fra 2004 til 2005, mot 4,3 prosent året før. Mindre trygdeutbetalinger og høyere lønnsutbetalinger som følge av en nedgang i langtidssykefraværet i 2004 bidro til å trekke opp lønnsveksten målt på denne måten med anslagsvis 0,5 prosentpoeng i 2004 og 0,3 prosentpoeng i 2005. En vekst i lønn per normalårsverk på kun 2,9 prosent fra 1. kvartal 2005 til 1. kvartal 2006 vitner om at det ble gitt små lønnstillegg gjennom fjoråret, og at en desto større andel av årets lønnsvekst vil måtte komme fra nye lønnstillegg i år.

Til tross for en rekordhøy sysselsettingsvekst og en meget sterk nedgang i arbeidsledigheten det siste året, har vårens tarifforhandlinger stort sett blitt gjennomført uten større konflikter, og med et resultat som ser ut til å gi en samlet lønnsvekst fra 2005 til 2006 på anslagsvis 3,9 prosent. Erfaring tilsier at det gis høyere tillegg til grupper med lokal lønnsfastsettelse når arbeidsmarkedet bedres. I lønnsanslagene våre har vi

derfor lagt til grunn et økende bidrag til lønnsveksten fra lønnstillegg gitt utenfor tarifforhandlingene (lønnsglidning).

Nasjonalregnskapet viser at det har vært en sterk inntektsvekst i norsk næringsliv de siste årene. En sammenlikning av forholdet mellom inntektsnivået og lønnsutgiftene i bedriftene siden 2003 med tidligere nasjonalregnskapstall viser at lønnsomheten i næringslivet nå er rekordhøy. Inntektsveksten knytter seg imidlertid ikke til tradisjonell produksjonsvirksomhet, men kan blant annet ha sammenheng med gevinster fra handelen med lavkostnadsland.

Vi antar at disse handelsgevinstene ikke bringer med seg den samme lønnsveksten som øvrige inntekter.² Tvert imot, en slik indirekte konkurranse mellom norske og særlig asiatiske arbeidstakere, som har kommet i tillegg til en mer direkte konkurranse gjennom arbeidsinnvandringen fra Øst-Europa, har trolig dempet nedgangen i den norske ledigheten og begrenset lønnsveksten. Den globale konkurransen arbeidstakere imellom vil ventelig fortsette. En relativt balansert utvikling i norsk og internasjonal økonomi bidrar likevel til å holde ledigheten på rundt 3,8 prosent i hele prognoseperioden fram til og med 2009.

Den samlede lønnsveksten må imidlertid ses i sammenheng med utviklingen i industribedriftenes lønnsomhet fra den tradisjonelle produksjonsvirksomheten. Siden industrien er lønnsledende, vil oppgjørene her legge grunnlaget for de øvrige forhandlingsrådene. Redusert vekst internasjonalt og i Norge vil bidra til å dempe aktivitetsnivået i industrien. I en slik situasjon forventer vi redusert lønnsomhet og produktivtetsvekst. Dette bidrar til å dempe lønnsveksten i prognoseperioden. I samme retning trekker også den svake veksten i konsumprisene.

Små lønnstillegg gjennom 2005 har altså gitt rom for relativt store tillegg i år, men til neste år er det motsatt. Lønnstilleggene som gis i år vil da ha full effekt på årslønningene. En lønnsvekst på 4,0 prosent fra 2006 til 2007, som i våre prognoser, innebærer dermed at lønnstilleggene i 2007 blir klart lavere enn i 2006. Dette må ses i lys av at 2007-oppjøret er et mellomoppgjør med i hovedsak sentrale forhandlinger og uten streikerett.

Alt tatt i betraktning forventer vi en stabil utvikling i norsk økonomi i perioden 2007-2009. Da vil trolig heller ikke lønnsveksten blir preget av store konjunktuelle svingninger. Vi antar at den årlige lønnsveksten vil bli 3,7 prosent i 2008 og 4,0 prosent i 2009. Dette innebærer at reallønnsveksten blir drøyt 2 prosent årlig, om lag som gjennomsnittlig reallønnsvekst siden 1950.

Fortsatt lav inflasjon

Den underliggende prisveksten har lenge vært lav. Konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) har i snart fire år ligget klart under inflasjonsmålet på 2,5 prosent. I mai i år var 12-månedersveksten i KPI-JAE 0,7 prosent, som er i nedre del av området inflasjonen (målt på denne måten) har beveget seg innenfor i det siste halvannet år. Gjennom siste halvår har det vært en nedadgående tendens i inflasjonen. Høy prisstigning på energivarer har bidratt til at KPI i årets fem første måneder lå 2,3 prosent høyere enn i samme periode i fjor. I april var KPI-veksten 2,7 prosent på 12-månedersbasis, som trolig blir den høyeste månedsobservasjonen i år. Etter et lite fall i elektrisitetsprisene fra april til mai i år og en motsatt utvikling i samme periode i fjor, var veksten i mai kommet ned i 2,3 prosent.

Et klart prisfall på importerte konsumvarer (i norske butikker) har vært en viktig bidragsyter til den lave veksten i KPI-JAE de fire siste årene. Faktorer bak denne utviklingen har blant annet vært styrking av krona, økt import fra lavkostland («Kina-effekten»), lav internasjonal prisvekst og mer effektiv varehandel. Gjennom de siste to årene har priset imidlertid i stor grad bremsset opp, og i mai var prisene på importerte konsumvarer bare 0,5 prosent lavere enn 12 måneder tidligere. Når man ser bort fra energivarer har prisveksten på norskproduserte varer samlet gått ned siden tidlig i 2005, og i mai i år var prisstigningstakten bare så vidt høyere enn for de importerte konsumvarene. Uten energivarer og justert for avgiftsendringer var 12-månedersveksten i KPI for norskproduserte varer utenom primærnæringsvarer bare 0,1 prosent i mai.

Veksten i husleiene har i det siste året ligget forholdsvis stabilt rundt 2 prosent, mens prisveksten for andre tjenester i gjennomsnitt i den samme perioden har gått klart ned. Nedgangen kan føres tilbake til reduserte maksimalsatser for foreldrebetaling i barnehager. Justerer en for dette, er det likevel en svak tendens til lavere prisstigningstakt også for de gjenværende tjenestene.

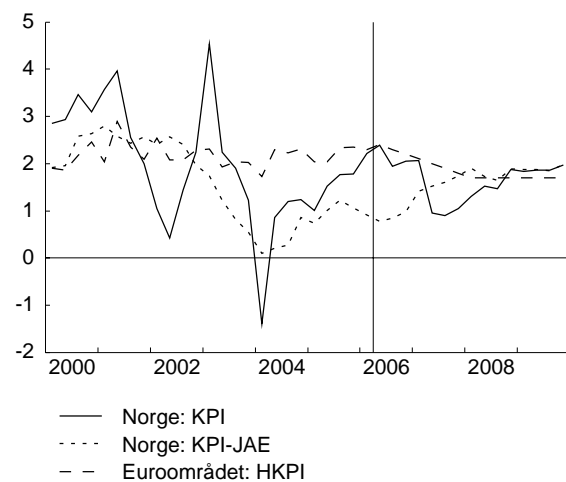
Etter 2001 har det vært et klart fall i lønnskostnadsveksten per time. En god utvikling i arbeidskraftsproduktiviteten har bidratt til et enda klarere fall i lønnskostnadsveksten per produsert enhet. Til tross for betydelig kostnadsimpulser fra energivarer, forklares den lave veksten i KPI-JAE i stor grad av lav innenlandsk kostnadsvekst i tillegg til lav vekst i importpriser.

Etter hvert som veksten i økonomien avtar noe antar vi at produktivtetsveksten også blir svakere. Sammen med noe høyere lønnsvekst peker det i retning av noe

² Se Økonomiske analyser nr. 1/2006, side 20, for en vurdering av sammenhengen mellom inntektsutviklingen i industrien og lønnsveksten siden 2003.

Konsumprisindeksen

Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

økende inflasjon framover. Styrkingen av krona gjennom de siste tre-fire måneder trekker i motsatt retning. Priseffektene av kronesvekkelsen fra senhøstes i fjor er imidlertid ikke uttømt. Framover venter vi også en svak svekkelse av kronkursen. De samlede inflasjonsimpulsene fra utlandet i form av verdensmarkedspriser på ferdigvarer tror vi vil bli ganske beskjedne framover. Prisutviklingen på importerte konsumvarer kan dermed komme til å trekke inflasjonen ned på kort sikt, men vil deretter være mer nøytral. Renteøkningene hittil og de vi venter vil komme vil hvert bidra til å trekke veksten i husleiene noe opp.

Samlet sett kan dermed den underliggende inflasjonen målt ved KPI-JAE komme til å stige noe gjennom det kommende året. Deretter regner vi med at den vil bli forholdsvis stabil mellom 1,5 og 2,0 prosent fra 2007 og ut prognoseperioden.

Fra 1. januar 2006 ble matmomsen økt fra 11 til 13 prosent, mens den lave momssatsen på blant annet transporttjenester, ble økt fra 7 til 8 prosent. Reelle avgiftsjusteringer har i følge KPI-statistikken bidratt til å øke prisstigningen med 0,2 prosentpoeng i årets fem første måneder. I samme periode har energiprisene bidratt til å øke KPI-veksten med om lag 1,3 prosentpoeng. Av dette har elektrisitet stått for om lag to tredeler.

Prisene i kraftmarkedet har falt markert gjennom de to siste månedene. Terminprisene er nå om lag uendret til over sommeren, hvoretter de øker en del. Elektrisitetsprisene til husholdningene ventes å gå noe ned de nærmeste månedene, men etterhvert øke litt utover høsten og vinteren. På 12-månedersbasis vil elektrisitetsprisveksten trolig holde seg høy til og med 1. kvartal neste år, men klart lavere enn i mai hvor elektrisitetsprisen lå 25 prosent høyere enn i mai i fjor.

Den høye prisstigningstakten på drivstoff er en følge av veksten i råoljeprisene. Gitt våre forutsetninger om redusert oljepris framover, er det sannsynlig at bensinprisene reduseres noe de nærmeste årene. Prisvariasjonene i dette markedet er imidlertid store, med betydelig og varierende innslag av lokal priskrig. Det er heller ikke bare råoljeprisen som påvirker innkjøpsprisen på drivstoff, men også utviklingen i raffineringmarginene. Det er dermed vanskelig å si nøyaktig hvordan bensinprisene vil utvikle seg med utgangspunkt i gitte forutsetninger om råoljeprisen.

Vi antar nå at veksten i KPI i år blir på 2,1 prosent. Framover antar vi at det ikke blir noen reelle avgifts- endringer, mens energiprisene forutsettes å falle slik at KPI-veksten i de første par årene blir noe lavere enn veksten i KPI-JAE. Beregningene våre for neste år gir en vekst i KPI på 1,2 prosent, mot 1,6 prosent for KPI-JAE.

Utenriksøkonomien setter nye rekorder

Foreløpige nasjonalregnskapstall for 1. kvartal i år viser en sterk vekst i overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet. Varebalansen viste for første gang et overskudd på over 100 milliarder kroner i ett kvartal, og nådde 104 milliarder kroner. Det er en økning på hele 49 prosent i forhold til overskuddet i 1. kvartal i fjor. Som tidligere er det eksport av olje og gass som bidrar mest til overskuddet. Produksjonsvolumet har falt litt, og dollaren har svekket seg mot norske kroner. Stadig høyere oljepris i dollar kompenserer imidlertid for dette. En fortsatt gunstig volum- og prisutvikling for både eksport- og importvarer bidrar også til det rekordhøye overskuddet.

Et overskudd på tjenestebalansen på vel 12 milliarder kroner i 1. kvartal er også ny rekord, hvorav inntekter fra oljeboring samt finans- og forretningstjenester økte mest. Rente- og stønadsbalansen viste en negativ rekord, med et kvartalsunderskudd på hele 26 milliarder kroner. Det skyldes i sin helhet en unormalt stor differanse i utbetalt aksjeutbytte til og fra utlandet. Dermed ble overskuddet på driftsbalansen (varebalansen + tjenestebalansen – rente- og stønadsbalansen) 89 milliarder kroner, en økning på 17 prosent i forhold til året før.

De store overskuddene i utenriksøkonomien vil fortsette de nærmeste årene. I forhold til forrige prognose er oljeprisen justert litt opp i 2006 og 2007, for så å falle til et lavere nivå i 2008 og 2009. Svakere konjunkturutvikling internasjonalt vil dempe eksportveksten fra slutten av året. Et svakere konjunktur bilde innenlands vil redusere importveksten. Det ligger an til økt overskudd i handelsbalansen i år, og lavere overskudd mot slutten av prognoseperioden.

Eksport og import av varer og tjenester vil fortsette å vokse i volum i hele prognoseperioden, med generelt noe høyere vekst i importen. Eksportprisene ventes å

stige kraftig i år for deretter å falle i de påfølgende årene, mens importprisene neppe endrer seg mye. Det ligger an til at overskuddet på handelsbalansen i år kan bli på over 400 milliarder kroner for første gang i historien, en økning på over 20 prosent i forhold til fjoråret. I 2008 og 2009 ventes overskuddet å bli betydelig redusert i takt med en antatt oljeprisreduksjon, ned til i underkant av 300 milliarder kroner i 2009.

Virkninger av en fortsatt internasjonal konjunkturoppgang

Utsiktene for norsk økonomi i følge referansebanen i denne konjunkturrapporten er det vi tror mest på. Omslaget til lavere vekst og etter hvert en beskjeden konjunkturedgang, hviler blant annet på forutsetninger om utviklingen i verdensøkonomien og spesielt hos våre handelspartnere. Ettersom våre oppfatninger er litt mer pessimistiske enn det mange andre legger til grunn, ser vi i dette avsnittet nærmere på hvordan utviklingen i norsk økonomi påvirkes dersom den internasjonale konjunkturoppgangen fortsetter.³

Utgangspunktet for alternativberegningen er at veksten i verdensøkonomien og hos våre handelspartnere fortsetter i om lag samme tempo som vi antar for 2006. Da vil nivået på importen hos våre handelspartnere komme til å være 8 prosent høyere i 2009 enn i referansebanen. Høyere internasjonal vekst vil føre til at det høye prisnivået på råvarer inklusive råolje holder seg oppe. Råoljeprisen forutsettes i denne beregningen dermed å bli værende på 70 USD per fat som i inneværende kvartal. Den isolerte effekten på konsumprisene i euroområdet av høyere oljepris enn i referansebanen kan anslås til 1,0 prosent i 2009. Vi anslår videre at den isolerte virkningen av høyere aktivitet i OECD-området er å øke konsumprisene i 2009 med 0,8 prosent. Den økte inflasjonen og den høye realøkonomiske aktiviteten gjør at sentralbankene fortsetter å øke sine styringsrenter. 3-måneders pengemarkedsrente i euroområdet antar vi kommer opp i 5 prosent i 4. kvartal 2009, mot 3,5 prosent i vår referansebane. Denne rentebanen er lik Norges Banks rentebane for Norge i siste inflasjonsrapport. Vi har derfor i alternativbanen forutsatt at de norske pengemarkedsrentene følger euroområdet fullt ut. Som vi skal se, kan en slik innretningen av den norske pengepolitikken innenfor denne alternativberegningen sies å være i tråd med det operative målet for pengepolitikken.

Norske importpriser i utenlandsk valuta vil øke som følge av høyere råvarepriser og aktivitetsnivå i utlandet. Vi forutsetter at disse prisene i 2009 vil være 1 prosent høyere enn i vår referansebane. Selv om verdien av det norske petroleumsfondet øker som følge av høyere oljepriser, er ikke økningen stor ved inngangen til 2008. For 2009 vil derimot handlingsregelen for finanspolitikken kunne gi rom for en ekstra ek-

Høyere vekst i utlandet 2007 til 2009. Avvik i beregningsforutsetninger i prosent fra referansebanen der ikke annet går fram av teksten

	2007	2008	2009
Markedsindikator	1,4	5,3	8,1
Oljepris, USD per fat, nivå	14	20	20
Konsumprisnivå i euroområdet	0,4	1,1	1,8
Importprisnivå i utenlandsk valuta	0,3	0,6	1,0
Styringsrenter i ESB og Norge (4. kvartal), nivå	0,5	1,0	1,5

spansjon på om lag 4 milliarder 2006-kroner i forhold til referansebanen. Vi har imidlertid forutsatt at dette ikke gjøres. Veksten i norsk økonomi vil bli høyere enn i referansebanen, og det er derfor naturlig at finanspolitikken ikke gjøres mer ekspansiv enn den er der.

Norsk økonomi påvirkes av de alternative forutsetningene gjennom to kanaler. Økt markedsvekst i utlandet og høyere priser på verdensmarkedet øker norsk eksport av tradisjonelle varer og av tjenester. En slik vekst øker presset i norsk økonomi. Lønningene vokser mer og inflasjonen blir høyere. Virkningene på kronekursen av dette er ikke opplagt ettersom inflasjonen også øker i utlandet. Høyere renter isolert sett dempende på den økonomiske aktiviteten i Norge. Det er først og fremst husholdningene som reduserer sin konsumetterspørsel og boliginvesteringer når renta øker. Effektene av markedsvekst ute og renteøkninger i Norge har altså motsatte fortegn. Når det gjelder virkninger på husholdningenes etterspørsel er effektene om lag like sterke og utligner hverandre i stor grad. BNP Fastlands-Norge øker etter tre år med 0,6 prosent i forhold til referansebanen, men avviker fra trenden er marginal i 2009, akkurat som i referansebanen.

Renteøkningene i Norge er parallelle med de i euroområdet og bidrar i så måte ikke til å endre eurokursen. Derimot vil høyere oljepris isolert sett føre til at norske kroner styrkes noe. Inflasjonseffektene i Norge kan dermed bli mindre enn i euroområdet. Appresieringen av krona gjør at de samlede inflasjonseffektene i Norge blir forholdsvis beskjedne av disse endringene. Mot slutten av beregningsperioden, del vil si i 2009, øker imidlertid inflasjonen med 0,3 prosentpoeng målt både med KPI og KPI-JAE som dermed kommer forholdsvis nært inflasjonsmålet på 2,5 prosent. KPI-nivået er da 0,8 prosent høyere enn i referansebanen, mens KPI-JAE ligger 0,4 prosent over. Norges Banks renteøkninger fjerner ikke helt de inflatoriske effektene av høyere oljepriser og høyere internasjonal vekst, men i OECD-området øker prisnivået vesentlig mer.

Når de realøkonomiske effektene av disse endringene blir så vidt beskjedne i Norge henger det altså sammen med at appresieringen av krona og renteøkningen virker kontraktivt. Samlet eksport øker forholdsvis beskjedent tatt i betraktning økningen i mar-

³ En tilsvarende analyse ble gjort i Økonomiske analyser 6/2004, s. 22-23.

Virkninger av høyere vekst i utlandet i 2007 til 2009. Avvik fra referansebanen i prosent der ikke annet går fram av teksten

	2007	2008	2009
Konsum i husholdningene	0,0	-0,1	-0,5
Investering, Fastlands-Norge	0,1	0,6	0,6
Eksport, tradisjonelle varer	0,6	3,4	6,4
Import	0,2	0,7	1,1
BNP Fastlands-Norge	0,1	0,3	0,6
- Industri	0,2	1,5	2,7
Arbeidsledighetsrate (prosentpoeng)	0,0	-0,2	-0,2
Lønnsnivå	0,1	0,4	0,8
KPI-nivå	0,1	0,5	0,8
Inflasjon (KPI-JAE)	-0,1	0,1	0,3
Kronekurs	-1,0	-1,7	-1,3
Driftsbalansen, milliarder kroner	48,1	165,2	196,6

kedsveksten. Årsaken er kroneappresieringen. Eksportprisene for tradisjonelle varer øker noe, mens importprisene på tradisjonelle varer regnet i norske kroner er om lag konstante. For norsk økonomi bidrar oljeprisøkningen til en klar bedring i bytteforholdet. Derfor øker disponibel realinntekt for Norge vesentlig mer enn BNP-volumet. Ved utgangen av 2009 er petroleumsfondet vel 200 milliarder kroner større enn i referansebanen.

Betydningen av oljeinvesteringsutviklingen framover

Impulser fra utviklingen i investeringene i petroleumssektoren har ofte vist seg å være en viktig faktor i den norske konjunkturutviklingen.⁴ Den konjunkturoppgangen vi nå er inne i ble i stor grad generert av økte oljeinvesteringer.⁵ Ser vi på økningen i oljeinvesteringene fra 2002 til vårt nåværende anslag for 2006, tilsvarte det i gjennomsnitt over 0,6 prosent av BNP i Fastlands-Norge hvert år. For 2006 anslår vi nå veksten i oljeinvesteringene til 8 prosent, som er det halve av veksten i fjor. Til neste år regner vi med at utviklingen snur, ved at oljeinvesteringene faller tilbake til 2005-nivået.

I beregningen omtalt i dette avsnittet, ser vi på virkningene for norsk økonomi av om våre anslag om nedgang i oljeinvesteringene i 2007 ikke slår til, og at det i stedet blir en nullvekst. Denne endringen på 7,8 milliarder 2006-kroner i forhold til referansebanen er videreført i hele beregningsperioden. I tabellen under oppgis virkningene som endringer i forhold til referansebanen.

Den økte etterspørselen etter investeringsvarer i forhold til referansebanen, vil delvis lede til økt import, men det meste vil leveres fra norsk virksomheter. Det blir også høyere aktivitet hos underleverandørene som igjen øker sin etterspørsel etter alle former for innsatsfaktorer, også investeringer. Dermed øker sysselsettingen og husholdningens inntekter. Det slår ut i økt etterspørsel fra husholdningene, rettet mot så vel

Virkninger av uendrede oljeinvesteringer fra 2006. Avvik fra referansebanen i prosent der ikke annet går fram av teksten

	2007	2008	2009
Investeringer i utvinning og rørtransport	8,7	8,8	8,8
Konsum i husholdningene	0,1	0,1	0,2
Investering, Fastlands-Norge	0,3	0,5	0,5
Eksport, tradisjonelle varer	0,0	0,0	-0,1
Import	0,4	0,5	0,6
BNP	0,3	0,3	0,4
- Industri	0,6	0,6	0,5
Arbeidsledighetsrate (prosentpoeng)	-0,1	-0,1	-0,1
Lønnsnivå	0,1	0,2	0,3
KPI-nivå	0,0	0,1	0,1

allment forbruk som boliger. Etter tre år vil den økte etterspørselen fra Fastlands-Norge tilsvare om lag halvparten av investeringsøkningen i petroleumssektoren. BNP øker med 0,3 prosent hvert av de to første årene og med 0,4 prosent i 2009 i forhold til nivået i referansebanen. Arbeidsledigheten går ned med 0,1 prosentpoeng, og dette er den viktigste forklaringen på at lønnsveksten øker med 0,1 prosentpoeng årlig. Dette fører til en svak økning i inflasjonen, men i så liten grad at vi ikke har endret nominelle renter. Innretningen av den øvrige økonomiske politikken er også forutsatt uforandret.

En annen måte å se beregningsresultatene på er at vårt anslåtte fall i oljeinvesteringene bidrar til å redusere veksten i BNP Fastlands-Norge med 0,3 prosent i 2007 – altså om lag en tredel av nedgangen i veksttakten fra året før. Med utgangspunkt i denne analysen, ser vi også at med et vekstanslag på oljeinvesteringene for 2007 som i år, vil BNP-veksten i Fastlands-Norge komme opp på trendnivå også neste år. Dette resultatet forutsetter imidlertid at renteutviklingen og finanspolitikk er den samme som i referansebanen.

⁴ Se f.eks. vedlegg 11 i NOU 2000:21

⁵ Se Økonomiske analyser 1/2005, s.22-23 for en nærmere analyse av noen viktige drivkrefter i konjunkturutviklingen på 2000-tallet.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2003- priser. Millioner kroner

	Ujustert		Sesongjustert				
	2004	2005	05.1	05.2	05.3	05.4	06.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	753 923	779 193	191 413	195 200	196 355	196 311	199 479
Konsum i husholdninger	722 765	745 772	183 329	186 835	187 921	187 754	190 840
Varekonsum	394 044	404 607	99 316	102 016	102 285	101 138	103 230
Tjenestekonsum	313 188	322 375	79 514	80 135	80 909	81 727	81 868
Husholdningenes kjøp i utlandet	35 984	40 047	9 742	9 939	9 939	10 493	10 803
Utlendingers kjøp i Norge	-20 451	-21 257	-5 242	-5 256	-5 212	-5 604	-5 060
Konsum i ideelle organisasjoner	31 159	33 421	8 084	8 366	8 434	8 557	8 639
Konsum i offentlig forvaltning	362 156	367 604	91 629	92 004	91 800	92 194	93 311
Konsum i statsforvaltningen	192 590	193 894	48 534	48 492	48 373	48 504	49 280
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	163 013	166 316	41 547	41 598	41 525	41 657	43 446
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	29 577	27 579	6 987	6 894	6 848	6 847	5 835
Konsum i kommuneforvaltningen	169 567	173 710	43 095	43 512	43 427	43 690	44 030
Bruttoinvestering i fast realkapital	298 950	331 663	78 242	80 387	81 861	91 185	83 045
Utvinning og rørtransport	68 568	79 280	18 319	20 051	19 068	21 840	18 338
Tjenester tilknyttet utvinning	840	-1 635	105	-2 790	988	62	4
Utenriks sjøfart	9 775	14 821	3 417	4 199	2 210	4 990	3 844
Fastlands-Norge	219 768	239 196	56 400	58 926	59 595	64 294	60 861
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	171 329	191 150	45 615	47 073	48 393	50 140	49 485
Næringer	106 591	116 997	27 491	28 626	29 870	31 051	29 805
Industri og bergverk	19 562	22 219	4 675	5 231	5 383	6 891	5 133
Annen vareproduksjon	20 855	22 009	5 238	5 695	6 098	5 040	5 638
Tjenester	66 174	72 769	17 578	17 700	18 390	19 120	19 034
Boliger (husholdninger)	64 738	74 153	18 124	18 447	18 523	19 089	19 680
Offentlig forvaltning	48 439	48 046	10 785	11 853	11 202	14 153	11 375
Lagerendring og statistiske avvik	33 108	36 007	9 790	7 823	11 649	6 634	12 577
Bruttoinvestering i alt	332 058	367 670	88 032	88 210	93 510	97 820	95 622
Innenlandsk sluttanvendelse	1 448 138	1 514 467	371 074	375 414	381 665	386 324	388 412
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	1 335 847	1 385 994	339 443	346 131	347 750	352 798	353 650
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	410 595	415 651	102 414	103 857	103 002	106 347	104 686
Eksport i alt	640 937	645 523	157 778	162 410	163 798	161 996	163 731
Tradisjonelle varer	193 477	204 614	50 065	49 669	51 806	52 917	52 318
Råolje og naturgass	278 867	267 301	67 432	68 012	67 048	65 391	65 820
Skip, plattformer og fly	8 584	9 559	815	4 982	2 816	947	1 249
Tjenester	160 010	164 049	39 467	39 747	42 128	42 742	44 344
Samlet sluttanvendelse	2 089 075	2 159 990	528 853	537 824	545 463	548 321	552 143
Import i alt	463 796	498 003	118 334	122 950	127 362	129 106	130 243
Tradisjonelle varer	309 040	334 603	79 172	82 332	86 245	86 580	89 185
Råolje og naturgass	1 511	2 355	523	491	452	920	315
Skip, plattformer og fly	11 672	8 991	1 864	2 276	2 256	2 595	1 347
Tjenester	141 573	152 054	36 776	37 851	38 409	39 011	39 395
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	1 625 279	1 661 987	410 501	414 724	418 093	419 391	421 771
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	1 305 000	1 352 637	333 674	336 837	338 940	343 459	345 421
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	320 279	309 351	76 827	77 887	79 152	75 932	76 350
Fastlands-Norge (basisverdi)	1 147 605	1 192 690	293 904	297 123	299 047	302 744	305 494
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	886 447	927 417	227 844	230 982	232 696	236 028	238 597
Industri og bergverk	164 025	167 947	41 351	41 952	42 099	42 750	43 124
Annen vareproduksjon	124 282	133 844	32 760	33 753	33 248	34 215	34 553
Tjenester inkl. bolig tjenester	598 140	625 626	153 733	155 277	157 348	159 062	160 920
Offentlig forvaltning	261 158	265 273	66 060	66 141	66 351	66 716	66 897
Korreksjonsposter	157 395	159 946	39 770	39 714	39 893	40 715	39 927

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2003-priser. Prosentvis endring fra foregående periode

	Ujustert		Sesongjustert				
	2004	2005	05.1	05.2	05.3	05.4	06.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	4,7	3,4	0,2	2,0	0,6	0,0	1,6
Konsum i husholdninger	4,7	3,2	0,1	1,9	0,6	-0,1	1,6
Varekonsum	5,4	2,7	-0,5	2,7	0,3	-1,1	2,1
Tjenestekonsum	3,3	2,9	0,6	0,8	1,0	1,0	0,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	12,3	11,3	2,7	2,0	0,0	5,6	2,9
Utlendingers kjøp i Norge	8,9	3,9	1,3	0,3	-0,8	7,5	-9,7
Konsum i ideelle organisasjoner	5,0	7,3	2,1	3,5	0,8	1,5	1,0
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	1,5	0,3	0,4	-0,2	0,4	1,2
Konsum i statsforvaltningen	2,9	0,7	0,4	-0,1	-0,2	0,3	1,6
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	3,8	2,0	1,3	0,1	-0,2	0,3	4,3
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-1,4	-6,8	-5,1	-1,3	-0,7	0,0	-14,8
Konsum i kommuneforvaltningen	1,5	2,4	0,3	1,0	-0,2	0,6	0,8
Bruttoinvestering i fast realkapital	8,1	10,9	-5,6	2,7	1,8	11,4	-8,9
Utvinning og rørtransport	7,8	15,6	-1,8	9,5	-4,9	14,5	-16,0
Tjenester tilknyttet utvinning	119,3	-294,7	-84,2	..	-135,4	-93,8	-94,2
Utenriks sjøfart	11,7	51,6	-23,1	22,9	-47,4	125,8	-23,0
Fastlands-Norge	7,8	8,8	-4,6	4,5	1,1	7,9	-5,3
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	9,6	11,6	0,5	3,2	2,8	3,6	-1,3
Næringer	8,0	9,8	-1,5	4,1	4,3	4,0	-4,0
Industri og bergverk	7,3	13,6	-5,3	11,9	2,9	28,0	-25,5
Annen vareproduksjon	9,9	5,5	0,9	8,7	7,1	-17,3	11,9
Tjenester	7,6	10,0	-1,1	0,7	3,9	4,0	-0,4
Boliger (husholdninger)	12,3	14,5	3,7	1,8	0,4	3,1	3,1
Offentlig forvaltning	1,9	-0,8	-21,6	9,9	-5,5	26,3	-19,6
Lagerendring og statistiske awik	131,9	8,8	57,1	-20,1	48,9	-43,0	89,6
Bruttoinvestering i alt	14,2	10,7	-1,2	0,2	6,0	4,6	-2,2
Innenlandsk sluttanvendelse	6,1	4,6	-0,1	1,2	1,7	1,2	0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	4,5	3,8	-0,6	2,0	0,5	1,5	0,2
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,2	1,2	-2,5	1,4	-0,8	3,2	-1,6
Eksport i alt	0,6	0,7	-0,4	2,9	0,9	-1,1	1,1
Tradisjonelle varer	3,4	5,8	-0,4	-0,8	4,3	2,1	-1,1
Råolje og naturgass	-0,7	-4,1	1,8	0,9	-1,4	-2,5	0,7
Skip, plattformer og fly	-44,6	11,4	-35,8	511,5	-43,5	-66,4	31,9
Tjenester	3,9	2,5	-3,0	0,7	6,0	1,5	3,7
Samlet sluttanvendelse	4,3	3,4	-0,2	1,7	1,4	0,5	0,7
Import i alt	8,9	7,4	-2,0	3,9	3,6	1,4	0,9
Tradisjonelle varer	10,2	8,3	0,2	4,0	4,8	0,4	3,0
Råolje og naturgass	-17,1	55,8	64,9	-6,1	-7,8	103,3	-65,7
Skip, plattformer og fly	14,5	-23,0	-48,1	22,1	-0,8	15,0	-48,1
Tjenester	6,2	7,4	-2,6	2,9	1,5	1,6	1,0
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	3,1	2,3	0,2	1,0	0,8	0,3	0,6
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,8	3,7	0,6	0,9	0,6	1,3	0,6
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	0,4	-3,4	-1,4	1,4	1,6	-4,1	0,6
Fastlands-Norge (basisverdi)	3,6	3,9	0,9	1,1	0,6	1,2	0,9
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	4,0	4,6	1,2	1,4	0,7	1,4	1,1
Industri og bergverk	4,7	2,4	-1,1	1,5	0,4	1,5	0,9
Annen vareproduksjon	3,3	7,7	4,9	3,0	-1,5	2,9	1,0
Tjenester inkl. boligjenester	3,9	4,6	1,1	1,0	1,3	1,1	1,2
Offentlig forvaltning	2,2	1,6	-0,3	0,1	0,3	0,5	0,3
Korreksjonsposter	5,3	1,6	-1,4	-0,1	0,5	2,1	-1,9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2003=100

	Ujustert		Sesongjustert				
	2004	2005	05.1	05.2	05.3	05.4	06.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	100,9	102,1	101,3	101,5	102,7	103,0	103,0
Konsum i offentlig forvaltning	102,4	105,4	104,3	105,1	106,0	106,3	107,8
Bruttoinvestering i fast kapital	103,6	107,4	106,2	107,8	107,1	108,6	109,2
Fastlands-Norge	103,3	105,4	104,8	104,9	105,0	106,9	106,5
Innenlandsk sluttanvendelse	101,8	104,1	101,4	105,5	105,4	103,9	105,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	101,7	103,6	102,7	103,1	103,9	104,6	104,9
Eksport i alt	114,3	133,6	126,7	126,4	135,7	144,8	153,4
Tradisjonelle varer	108,4	112,2	109,3	110,5	113,3	115,0	120,5
Samlet sluttanvendelse	105,6	112,9	108,9	111,8	114,5	116,0	119,3
Import i alt	105,6	107,3	107,4	106,4	107,1	108,1	108,6
Tradisjonelle varer	104,5	104,9	105,0	104,6	104,7	105,5	107,7
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	105,6	114,6	109,3	113,4	116,7	118,5	122,7
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	102,1	104,3	101,7	105,4	104,8	105,0	106,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert				
	2004	2005	05.1	05.2	05.3	05.4	06.1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,9	1,2	-0,3	0,2	1,1	0,3	0,1
Konsum i offentlig forvaltning	2,4	3,0	0,7	0,8	0,8	0,3	1,5
Bruttoinvestering i fast kapital	3,6	3,7	1,1	1,5	-0,7	1,4	0,6
Fastlands-Norge	3,3	2,0	0,2	0,1	0,0	1,9	-0,4
Innenlandsk sluttanvendelse	1,8	2,2	-1,1	4,1	-0,1	-1,4	1,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	1,7	1,8	0,0	0,4	0,8	0,6	0,3
Eksport i alt	14,3	16,9	3,5	-0,2	7,4	6,7	5,9
Tradisjonelle varer	8,4	3,5	-1,2	1,1	2,5	1,5	4,7
Samlet sluttanvendelse	5,6	6,9	0,5	2,7	2,4	1,3	2,9
Import i alt	5,6	1,6	0,2	-0,9	0,7	0,9	0,5
Tradisjonelle varer	4,5	0,4	0,0	-0,4	0,1	0,8	2,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	5,6	8,4	0,5	3,7	2,9	1,5	3,5
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,1	2,1	-1,4	3,6	-0,6	0,2	1,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.